
Review

Reviewed Work(s): Feng Shui — drugačen govor o znanem? by Lam Kam Chuen

Review by: Ivan STANIČ

Source: *Urbani Izziv*, No. 30/31, Pogledi na prostor / Views on Space (Maj 1997), pp. 87-88

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180713>

Accessed: 22-02-2025 11:22 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

njen prvenec, ampak tudi prvo obsežnejše strokovno delo, ki prikazuje družboslovni pogled na stanovanjsko področje v obdobju tranzicije pri nas. Zaželeno bi bilo, da bi tudi ekonomisti, finančniki, arhitekti in pravniki s svojimi deli osvetlili obdobje stanovanjske reforme in obdobje po letih ter s tem doprinesli k celovitemu vidanju sedanje pereče problematike stanovanjskega področja pri nas. Stanovanjske finance ostajajo eden od ključev za razumevanje delovanja stanovanjske sfere in vodijo k vzvodom, katerih posledice je Srna Mandič v knjigi *Stanovanje in država* več kot odlično opisala.

Bogo Zupančič, dipl. inž. arh., GPG (mladi raziskovalec na Inštitutu za arhitekturo in prostor Fakultete za arhitekturo)

Ivan STANIČ

Feng Shui – drugačen govor o znanem?

Lam Kam Chuen: Feng Shui – priročnik, Vale Novak, Ljubljana 1996

Feng Shui je starodavna tehnika načrtovanja bivalnih prostorov, ki izvira iz tradicionalne kitajske filozofije. Danes predstavlja eno najstarejših formaliziranih in neprekinjenih tehnik raziskovanja skrivnosti narave, njen namen pa je pomagati ljudem živeti v svetu, kakršen je, oziroma razlagati in izboljšati prostore, kjer človek biva. V knjigi *Priročnik Feng Shui* avtorja Lam Kam Chuena, ki jo je nedavno izdala založba Vale Novak v slovenskem prevodu, uvodni stavek, v bistvu povzetek teorije in izpeljanih razmišljanj, pravi, da je

treba razlage iskati v lastnem življenjskem okolju, v lastnih občutkih in iz lastnega prostora.

Pomemben del tehnike je dogovorjen nabor imen posameznih elementov materialne in nematerialne stvarnosti, še bolj pomembna pa so pojasnila o naključnih ali načrtovanih povezavah med njimi. Dejansko gre za jezik in tolmačenje znanega sveta ter razlage sprejete položaja človeka v prostoru, kar naj bi vodilo k človeku prijaznejšemu svetu, okolju, družbi in vsekakor osebnemu zadovoljstvu. Izhodišča vseh razlag ponujene tehnike so v fizičnem svetu, v naravi in vedno v odnosu do človeka. V vsakem primeru je posameznik v središču razlag ne le kot fizična entiteta, temveč kot generator in atraktor zunanjih dražljajev (posplošeno poimenovanih energija), abstraktno prikazanih kot veter (zrak) in voda – dveh osnovnih oblik življenjske sile. Sile, ki gospodarijo v tem svetu, v izogib zapletenim, širšim množicam nesprejemljivim in nejasnim poimenovanjem, nosijo slikovita imena iz kitajske mitologije. Zakaj bi naprimer interference, ki jih povzročajo magnetna valovanja v ionosferi, imenovali tako, če jih lahko predstavlja mitološko bitje – ptica feniks (nematerialna zadeva energije v gibanju) – nestvor izrazito pozitivnih asociacij.

Povedano drugače, nujno je spoštovati energetske silnice, ki jih simbolizirajo ogenj, zemlja, kovina, voda in les (vsaka v različnih lastnostmi, ki skupaj opisujejo celotno stvarstvo), oziroma razumeti potrebe človeka in značilnosti okolja, v katerem živi. Prepričan je lahko le naravni pojav, ki ga povzroča razlika v temperaturi ali zračnem pritisku med dvema prostoroma, lahko pa je tudi dejanje božanske volje, ki je posledica človekove slabe vzgoje o upoštevanju naravnih zakonitosti pri načrtovanju bivalnih prostorov, morda pa le posledica nepoznavanja Feng Shuija (vsaj na Kitajskem).

Knjiga je zasnovana kot priročnik, torej stvar, ki jo je mogoče uporabiti takoj. Osrednji del priročnika

sestavljajo napotki in predlogi v zvezi z ustvarjanjem prijetnejših (z naravo kompatibilnih) bivalnih prostorov. Razloženi so tudi drugi sistemi interpretacij stvari, ki neposredno vplivajo na razlage, npr. numerologija, cikel letnih časov (setev, žetev ipd.) in učinki ozončenja ter spreminjajoči se značaj sončne energije v različnih sezonah in različnih obdobjih dneva.

Veliko je napisanega tudi o podobah, saj je le-ta najlažje zaznavna lastnost fizičnega prostora. Pravila razlage fizičnega prostora so ponovno prikazana v slikah (tiger, želva, kača, feniks, zmaj), kjer podoba predstavlja prevladujočo asociacijo (izkustveno ali naučeno) in splet možnih odzivov posameznika na prostor glede na smer ali cilj dražljaja. Asociacija, čeprav razložena po pravilih tehnike, je vsekakor odvisna od domiselnosti opazovalca, če želi preseči banalnost očitnega.

Avtor vztraja, da odzivi na spoznanja dejstva o okolju ne smejo biti dogmatski oziroma da se dogovorjenih pravil tehnike ne sme nekritično prenašati v fizični prostor vedno in v vseh okoljih, kajti stvarnost se večno spreminja in tako tudi smeri sil, ki vladajo v prostoru. "Že tisoče let so Kitajci razumeli skrivnosti gibanja energije v prostoru in kako oblika stavb in njihovih notranjosti vpliva na počutje ljudi," pravi besedilo na hrbtani strani knjige. Toda, ali je res tako oziroma ali je res to izključna domena samo tradicionalne kitajske filozofije?

Kar je vrednostna osnova tehnike Feng Shui, je čedalje bolj (ali je vseskozi bila, vendar načrtno ali nevede pozabljen) tudi vrednota v zahodnem svetu. Naprimer, glasni pozivi k spoštovanju narave in naravnih zakonitosti pri načrtovanju in vsakdanjem življenju so pozivi k ohranitvi te narave in neposredno človeka v njej. Tako bi lahko v domačem okolju (ob tem pa bi bili v kitajskih tehnikah načrtovanja popolnoma nevedni), kadar govorimo o življenju nekega kraja, zahtevali sanitarno, ekološko, kulturno in tehnično natančnost,

kar pomeni: zagotovitev pitne vode in neoporečne hrane, zagotovitev varnih komunikacij, zagotovitev varovanja in skrbi za naravno in kulturno dediščino, ki presega fundamentalistično konzervatorstvo ter nenazadnje zagotovitev tehničnih in tehnoloških možnosti obstoja.

Glede na zakonitosti, ki vladajo v naravi, bi torej z besediščem lastne civilizacije lahko opredelili dejanja, ki zagotavljajo dolgoročno zadovoljevanje fizioloških in duhovnih osnov posameznika in družbe.

Podoba je ena izmed značilnosti mest, ki se v nekem načrtovalskem postopku opredeljuje. Podobe brez vsebine ni oziroma je prevara. Tako je tudi prevara vsak poskus vnaprejšnjega določanja vseh podrobnih sestavin ali dogodkov v prostoru.

Nekatere sestavine je mogoče opredeljevati in jih celo predpisati. Tako pravi Feng Shui, tako pravi sodobna arhitektura, še zlasti pa urbanizem in urbanistično načrtovanje. Torej načela, ki izvirajo iz znanega o naravnem svetu, veljajo na vseh ravneh, v vseh merilih in na vseh geografskih širinah.

Sistem prepoznavanja strukture mesta ali reda v mestu, ki naj bi služil spreminjanju ali krepitvi letga iz stvarnosti samega mesta, je zasnovan na zaznavi podobe, tj. vizualnih in drugače razpoznavnih elementov te strukture. Zaznan sistem je značaj mesta, torej tisti specifični splet lastnosti, ki ga dela izvirnega ali prepoznavnega, priljubljenega ali motečega.

Vizualna podoba, v tem primeru prostorske razmestitve in pripadajoče arhitekture, so zunanji elementi identitete. Uspeh izgradnje mesta, spreminjanja mesta ali drugih početij v mestu, s katerimi se značaj mesta prilagaja času in potrebam, pa je odvisen od tega, koliko se spreminja stvarnost, ki je identiteto proizvedla oziroma v kolikšni meri je sprememba posledica sprejetega sporočila o mestu, ki ga le-ta izžareva.

Vidni element, tj. arhitektura, in nevidni tj. gospodarska podstat in upravna organiziranost, delujeta hkrati in sicer na osnovi vizije dolgoročnega razvoja. Če je naprimer v preteklosti razvoj temelji na razvoju industrije, danes pa ne več, je sporočilo mesta precej drugačno, podoba mesta in prostorske razmestitve pa so še vedno prilagojene pretekli produkcijski obliki. Nezaželenim učinkom fizičnega sveta na percepcijo in odzivanje posameznika se je mogoče izogniti. Pri oblikovanju ali preoblikovanju prostora širših razsežnosti govorimo o vmeščanju dejavnosti v prostor, dimenzioniranju posameznih stavb, izboru materialov in podobnem, na najnižji ravni pa govorimo o razmestitvi posameznih prostorov v stavbah, položaju odprtlin (vrat, oken), kakor tudi o razmestitvah posameznih kosov pohištva v teh prostorih (stanovanih, pisarnah ipd.).

Razlage so lahko ekonometrične, psihološke, etnološke, oblikovalske in drugačne, torej naravnane na različne vrednostne ustroje. Pestrosti fizičnim podobam pa razlage ne morejo odvzeti, če upoštevamo dejstvo, da ni dveh enakih prostorov, oziroma če se pri tem načrtno izogibamo spekulativnemu posploševanju ali abstrakciji. Torej, Feng Shui bo banalni vsakdanji svet vedno prikazoval skozi slikovito in všečno mistifikacijo, ki sprošča asociativne razlage, vedno večplastno in vedno ob upoštevanju dejstva, da je človek posameznik središče in razlog vsakršnega početja v prostoru.

Sodobna Kitajska te svoje tisočletne tehnike ni upoštevala, saj so danes kitajska mesta med najbolj onesnaženimi na svetu. Najbrž se je stvarnost spreminjala hitreje, kot se je lehnika spreminjanja prilagajala sodobnosti. Vsekakor pa je tehnika Feng Shui zanimiva za vsakogar, ki ne pristaja na razlage sveta, kjer je človek izvzet iz narave – in obratno.

Ivan Stanič, dipl. inž. arh., Urbanistični inštitut, Ljubljana

Fedja KOŠIR

Povsem neprimeren arhitekturni učbenik

Jože Marinko: *Antična arhitektura, Družina 1996*

Izšel je, kot pravi prof. dr. Peter Fister na zavihu ovitka za knjigo *Antična arhitektura*, "... prvi poskus celostne analize ... antičnega stavbarstva ..." (na Slovenskem). Že mogoče – pionirsko delo za one, ki ne berejo tujih strokovnih del, zato pa je odgovornost avtorja prof. dr. Jožeta Marinka in recenzentov založbe Družina, ki je monografijo pravkar izdala, za slabo opravljeno delo toliko večja in kritična razčlenitev nujna, saj naj bi bil to kar učbenik, "... obvezen del osnovnega znanja vsakega bodočega arhitekta ali drugega strokovnjaka ..." (če še enkrat navedemo odlomek besedila z zaviha).

Knjiga je "... prikaz razvoja in pomena te stare monumentalne ustvarjalnosti ... od prazgodovine, Egipta, Mezopolamije, Bližnjega vzhoda, Krete, Miken do Grčije, Rima ter zgodnjekrščanske in bizantinske arhitekture ..." (Delo, 25. 1. 1997). Torej je sporen že sam naslov – *Antična arhitektura*. V domala vseh slovenskih in tujih slovarjih, enciklopedijah ali leksikonih označuje beseda antika grško in rimsko zgodovino in kulturo, samo italijanščina uvaja pojma orientalne in klasične "antike", pri čemer ima za orientalne vse civilizacije tako imenovanega Starega Vzhoda, vključno s kitajsko (EAA, 1958/1973). Mislim, da je tako izrazito italijanizirajoče prekrščenje uveljavljene terminologije nepotrebno in neprimerno.

Nič manj sporna ni niti obdelava prej omenjene vsebine. Vsako